

НАТАЛІЯ ОЛЕГІВНА РАСТОРГУЄВА,

Харківський національний університет внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-1234-2767>,

e-mail: natalina.r@i.ua

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ACQUIS COMMUNAUTAIRE У ФРАНЦІЇ, НІМЕЧЧИНІ ТА ШВЕЙЦАРІЇ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Статтю присвячено порівняльно-правовому аналізу становлення та розвитку *acquis communautaire* у Франції, Німеччині та Швейцарії з метою виявлення подібного і відмінного у становленні й розвитку *acquis communautaire* у країнах із різним правовим статусом в Європейському Союзі. Аналіз здійснено з використанням порівняльно-правового, формально-юридичного, діалектичного, історико-правового, герменевтичного та інших методів, принципів детермінізму, плюралізму думок і комплексності знань. На основі та через розкриття змісту поняття «*acquis communautaire*», різноманітності його розуміння в межах різних підходів та природи цього явища, а також дослідження специфіки становлення *acquis communautaire* з'ясовано, що цей процес відбувався під час утворення, за участю Франції та Німеччини, Європейських спільнот в 1950-х рр. на основі поєднання ліберально-ринкових та загальносоціальних цінностей, а його розвиток – під час напрацювання засад механізму ухвалення спільної європейської політики.

Виявлено, що закономірностями становлення та розвитку *acquis communautaire* у Франції, Німеччині та Швейцарії є подолання протиріч і пошук компромісів між Францією та Німеччиною в усіх сферах спільної європейської політики та необхідність узгодження їхньої позиції з іншими членами Європейського Союзу.

Встановлено, що подібність цих процесів у Франції та Німеччині корениться в їхній участі у створенні та розвитку Європейських Співтовариств, у формуванні основ *acquis* та його ідентичних правових джерел, а відмінність – у мотивах і цілях цих держав, їхніх позиціях у певних сферах спільної європейської політики та процесуальній діяльності щодо імплементації *acquis* у національне законодавство.

Виявлено, що специфіка формування та розвитку *acquis* Європейського Союзу у Швейцарії зумовлена її статусом асоційованої країни в Союзі, що передбачає можливість імплементації нею відповідного *acquis* за певними винятками на основі галузевих угод між нею та Європейським Союзом. Відмінність у формуванні та розвитку *acquis* між Францією та Німеччиною, а також Швейцарією проявляється через механізм та наслідки імплементації нового *acquis*: Швейцарія бере участь у процесі розробки, але не в ухваленні рішень.

Зазначено, що спільним для всіх цих країн розвитком *acquis* Європейського Союзу є поєднання ринково-ліберальних і загальносоціальних цінностей та впровадження моделі соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Ключові слова: *acquis communautaire*, договір, країна – член ЄС, асоційована держава, секторальні угоди.

Оригінальна стаття

ВСТУП. Процес глибокої економічної, політичної та правової інтеграції між країнами Європи, замислений батьками – засновниками Європейського Співтовариства після Другої світової війни, викликав появу такого феномена, як *acquis communautaire*, який мають визнавати і застосовувати як держави – члени ЄС, так і держави – асоційовані члени та держави, що претендують на членство в ЄС. Становлення *acquis communautaire* пов'язується з утворенням Європейських спільнот у 1950-х рр., а його розвиток – з перебігом та результатом

розв'язання протиріч та узгодження позицій щодо всіх аспектів спільної європейської політики між Францією та Німеччиною.

Ключовим фактором впливу на розвиток *acquis communautaire* в окремій державі виступає її правовий статус в ЄС, який і обумовлює обсяг необхідної імплементації *acquis* в її національне законодавство, що спричиняє специфіку його подальшого розвитку в його межах. Таким чином, актуальним науковим викликом вбачається виявлення подібностей та відмінностей у становленні та розвитку

acquis communautaire у Франції, Німеччині та Швейцарії.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Метою статті є виявлення подібностей й відмінностей у становленні та розвитку *acquis communautaire* у Франції, Німеччині та Швейцарії шляхом порівняльної характеристики цих процесів у зазначених державах, з'ясування основних закономірностей, подібностей і відмінностей, а також факторів впливу на окреслені процеси.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: виявити витоки становлення *acquis communautaire*, його суть, складові та необхідний обсяг запозичення для країн із різним правовим статусом в ЄС; окреслити основні закономірності становлення й розвитку *acquis communautaire* та фактори впливу на ці процеси; здійснити порівняльно-правовий аналіз розвитку *acquis* у Франції та Німеччині; визначити підстави специфіки становлення та розвитку *acquis* ЄС у Швейцарії; визначити фактори впливу на подібності й відмінності у становленні та розвитку *acquis* в зазначених країнах.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Для вирішення поставлених завдань було використано різноманітні методи правового дослідження загального та спеціального наукового призначення. Враховуючи компаративістський характер наукової розвідки, ключовим методологічним інструментом став порівняльно-правовий метод, за допомогою якого було встановлено подібності й відмінності у становленні та розвитку *acquis communautaire* у Франції, Німеччині та Швейцарії. Для аналізу змісту й обсягу *acquis communautaire* з метою виявлення відмінностей його імплементації країнами з різними правовим статусом в ЄС було застосовано формально-юридичний метод правового дослідження. За допомогою загальнофілософського методу діалектики виявлені основні закономірності, передумови й чинники в процесах становлення та розвитку *acquis* ЄС у Франції, Німеччині та Швейцарії. Для розуміння змісту правових норм установчих договорів Європейських спільнот, актів Європейської Комісії, секторальних угод між Швейцарією та ЄС, рішень Суду ЄС та здійснення їхнього аналізу як правових джерел *acquis communautaire* було використано формально-логічні прийоми та правову систематику, що дозволило зрозуміти формальну структуру й логічні відношення між правовими нормами відповідних документів.

Історико-правовий метод дослідження було застосовано в процесі аналізу історичних

обставин формування механізмів запобігання зловживанням, пов'язаним зі становленням та розвитком *acquis communautaire*, а також механізму пошуку компромісних рішень між Францією та іншими державами – засновниками ЄС у сільськогосподарській сфері. На цій методологічній основі були опрацьовані Угода Ліндау 1957 р., а також Люксембурзький компроміс 1966 р. Герменевтичний метод було використано при тлумаченні положень установчих актів ЄС і судової практики щодо *acquis* ЄС та його імплементації в національне законодавство. За допомогою методів формальної логіки, аналізу, синтезу та дедукції були зроблені узагальнення і сформульовані висновки щодо подібностей та відмінностей у становленні й розвитку *acquis communautaire* у Франції, Німеччині та Швейцарії.

Використання зазначених методів було підкріплено методологічними принципами плюралізму думок, усебічності та комплексності пізнання, а також принципами детермінізму, відповідності і додатковості, обов'язкового поєднання класичних та сучасних методів наукового пошуку. Це дозволило об'єктивно та гармонійно підійти до дослідження судової практики Суду ЄС у спорах між Францією та Німеччиною як державами – членами ЄС, з одного боку, та Швейцарією як асоційованою державою і ЄС – з другого, щодо впровадження ними *acquis communautaire* у свої національні законодавства, розкрити основні закономірності становлення й розвитку *acquis communautaire* в зазначених країнах, виявити фактори (чинники) впливу на ці процеси тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДИСКУСІЯ. Учені зазначають, що важливою особливістю правопорядку ЄС є те, що в його основу покладене так зване спільне надбання Співдружності, або *acquis communautaire*, що «забезпечує цілісність правової системи ЄС і обов'язкове однакове застосування права ЄС країнами-членами і третіми країнами» (Петров та ін., 2019, с. 59). У найбільш загальному вигляді поняття «*acquis communautaire*» та його синоніми «*Community acquis*», «*Union acquis*», «*acquis*» у перекладі з французької означає «те, що досягнуто в межах Співтовариства», а за визначенням Європейської Комісії, *acquis* ЄС – це сукупність загальних прав та обов'язків, які становлять сукупність законодавства Європейського Союзу і включені до правових систем його держав-членів¹. У доктрині європейського

¹ *Acquis* // European Union : офіц. сайт. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html> (дата звернення: 05.06.2024).

права під *acquis communautaire* зазвичай розуміють сукупність правових норм, судових рішень, доктринальних понять, рекомендацій, домовленостей тощо, які виникли за час існування європейських інтеграційних об'єднань та мають сприйматися країнами – претендентами на вступ до ЄС беззастережно (Трихліб, 2018, с. 85). В офіційних документах ЄС поняття «*acquis ЄС*» часто вживають як синонім до поняття «законодавство ЄС» (Петров, 2012а, с. 2, 3), а найбільш тотожним поняттям для *acquis communautaire* вважають поняття «правова система» (Петров та ін., 2019, с. 59).

Acquis ЄС постійно вдосконалюється та розвивається під впливом викликів часу, на чому наголошують зарубіжні дослідники, відзначаючи постійне зростання кількості правових актів в його системі (Fjestul, 2019), однак у загальному вигляді його складовими є: зміст, принципи та політичні цілі договорів, ухвалених у ЄС (їх сукупність становить так званий базовий *acquis* (Петров, 2012б)); законодавство в межах укладення договорів, а також прецеденти, які були розроблені та прийняті Судом ЄС; декларації, резолюції та регламенти, які були прийняті альянсом; заходи, розроблені в межах застосування спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС, а також у галузі юстиції та внутрішніх справ; міжнародні договори, які укладає ЄС з іншими країнами, а також угоди, які укладають держави – члени ЄС і які стосуються діяльності альянсу. У результаті уніфікації *acquis ЄС* для зручності користування та полегшення зрозумілості сфер його впровадження державами сформовано шість тематичних кластерів щодо: 1) основоположних прав та свобод; 2) внутрішнього ринку; 3) конкурентоспроможності та інклюзивного зростання; 4) зеленого порядку денного та сталого взаємозв'язку; 5) ресурсів, сільського господарства та єдності; 6) зовнішніх відносин тощо. Ці кластери представлені сьогодні у 35 главах¹, перелік яких було збільшено з 32 під час п'ятого та шостого розширення ЄС (Дір, 2023, с. 350).

Acquis є визначальним для розуміння не лише закономірностей розвитку правових систем країн – членів ЄС, а й інтеграційних процесів, пов'язаних із розширенням ЄС, тобто адаптації національного законодавства третіх країн до правової системи ЄС. При цьому, як зауважують дослідники цього явища, «імплементация деяких глав *acquis ЄС* у внутрішнє

законодавство держави-члена носить необов'язковий характер, проте певні мають бути у повній мірі прийняті» (Дір, 2023, с. 348). З огляду на це науковці наголошують на відсутності єдиного підходу щодо визначення обсягу поняття «*acquis*» та його диференціацію залежно від цілей та сфер його застосування. У науці виокремлюють такі різновиди *acquis ЄС*: внутрішній (становить основу правопорядку ЄС) та зовнішній (може мати різний зміст, залежно від рівня відносин ЄС з третіми країнами), *acquis* щодо приєднання, інституційний *acquis*, *acquis* щодо асоціації з третіми країнами, *acquis* Європейського економічного простору тощо (Трихліб, 2018, с. 85). Відповідно, «для держав – членів ЄС “*acquis communautaire*” містить так звану “спільну правову спадщину” ЄС... Всі держави – члени ЄС визнають та приєднуються до “спільної правової спадщини” для того, щоб ефективно виконувати свої зобов'язання, які виникають із членства в ЄС... країни – кандидати на вступ до ЄС повинні імплементувати “*acquis communautaire*” в обсязі, який може відрізнятися від обсягу “*acquis communautaire*”, обов'язкового для держав – членів ЄС. А характер і стан двосторонніх відносин між ЄС та іншими державами можуть прямо чи опосередковано вплинути на зміст “*acquis communautaire*” для держав, що не мають членства в ЄС» (Петров, 2012а, с. 11). Своєю чергою, мета застосування *acquis* обумовлює зміни в його обсязі та змісті. Так, якщо у внутрішній сфері такою метою «є охорона всієї правової спадщини ЄС, яку було накопичено за шістьдесят років європейської інтеграції», то у зовнішній сфері – «транспозиція демократичних цінностей і сучасних політичних, економічних та правових стандартів у правові та політичні системи третіх країн» (Петров, 2012а, с. 12).

Цей аспект є дуже важливим для розуміння закономірностей, передумов, чинників, а також правових джерел розвитку *acquis* в обраних країнах, з огляду на різний правовий зв'язок Франції та Німеччини з ЄС, з одного боку, та Швейцарії – з другого. Осягнути це дозволяє звернення до стадії становлення *acquis*.

Невід'ємною складовою *acquis* вважають нормативну спадщину в межах так званих трьох опор ЄС, якими виступають Європейські спільноти – Європейське економічне співтовариство (далі – ЄЕС), Європейська спільнота з вугілля та сталі та Європейська спільнота з атомної енергії, що були засновані шістьма державами – Бельгією, Західною Німеччиною, Італією, Люксембургом, Нідерландами та Францією на підставі Паризького договору 1951 р. та Договору про заснування Європейської

¹ *Acquis // European Union* : офіц. сайт. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html> (дата звернення: 05.06.2024).

економічної спільноти 1957 р. Згідно із цими договорами до сфер спільної діяльності було віднесено сільськогосподарську політику, митний союз і спільний ринок, економічний та монетарний союз, зовнішню і безпекову політику, співпрацю у сфері правосуддя та внутрішніх справ. І хоча вперше поняття «*acquis communautaire*» набуло офіційного закріплення в тексті Договору про Європейський Союз 1992 р. (у ч. 1 ст. 3 якого *acquis communautaire* проголошене як одна з цілей і основ функціонування ЄС і як оплот всієї його інституційної системи: «Союз має єдину інституційну структуру, що забезпечує узгодженість та тяглість діяльності, спрямованої на досягнення його цілей, і водночас шанування та розвиток *acquis communautaire*»)¹, п. «с» ч. 1 ст. 43 цього ж Договору закріплена гарантія, що посиленна співпраця між країнами-членами не повинна торкнутися *acquis communautaire* та інших заходів, які вжито в межах установчих договорів.

Таким чином, Франція та Німеччина стали тими державами, за співучасті яких, власне, й відбулося становлення *acquis communautaire* у фундаментальних його аспектах на рівні Європейських спільнот. На рівні правових систем цих держав становлення та розвиток *acquis* було розпочато одночасно на основі одних і тих самих правових джерел (насамперед вищенаведених установчих договорів, а згодом численних актів органів Європейських спільнот і судових рішень, ухвалених на їх основі).

Важливою закономірністю й впливовим чинником становлення та розвитку *acquis* на обох рівнях (наддержавному та державному) дослідники називають узгодження суперечностей між Францією та Німеччиною в усіх сферах спільної європейської політики, наголошуючи, що «коли французи та німці знаходять компроміс, ЄС поступово прогресує» (Мітрофанова, 2021, с. 113). О. Мітрофанова (2021, с. 106) на основі дослідження досвіду та особливостей узгодження теоретичних і практичних суперечностей та примирення між Німеччиною та Францією в процесі заснування Європейських спільнот зробила висновок, що завдяки більш глобальній меті утворення спільної Європи ці дві держави перетворилися на її лідерів, від успіху тандему яких залежить й еволюція всієї об'єднаної Європи. І це є запорукою однакової обопільної зацікавленості цих країн у якомога

повнішому впровадженні та всебічному розвитку *acquis communautaire* в їхніх правових системах в усіх сферах спільних політик, включаючи такі вже відомі досягнення, як спільна валюта, Шенгенська зона, розвинена економіка, соціальні програми тощо.

Водночас, попри констатацію дослідниками стану активного зближення позицій і зусиль Франції та Німеччини в розвитку *acquis communautaire*, особливо в період з 1982 по 1990 рр. (Кондратюк, 2008, с. 44), та наявність консенсусу «обох держав з основних питань європейської політики і двосторонніх відносин» (Мітрофанова, 2021, с. 112), учені звертають увагу на різність мотивів та цілей цих держав у цьому процесі. У такому висновку вони спираються на спостереження колишнього президента Європарламенту К. Хенша, який зазначив, що «Франція постійно прагнула до сильної європейської політики, проте зі слабкими європейськими інституціями, Німеччина, навпаки, виступала за сильні наднаціональні інституції, але зі слабкою європейською політикою... Європейське єднання завжди було для Франції продовженням її національної політики за допомогою європейських засобів, для західної частини Німеччини воно заміняло національну політику на європейську...» (Кондратюк, 2008, с. 44–45).

Підтвердження справедливості такого висновку знаходимо ще у кризисних подіях часів становлення засад *acquis communautaire* в процесі запровадження єдиної європейської політики в різних сферах, що супроводжувалося суперечностями між державами – засновницями ЄЕС. Такою, наприклад, стала криза 1962–1966 рр., пов'язана з фінансуванням єдиної сільськогосподарської політики у світлі завершення перехідного періоду, коли рішення в ЄЕС приймалися одностайно, і набула чинності практика ухвалення рішень більшістю голосів у Раді ЄЕС. Загроза втрати Францією права суверенного голосу у сферах її національних інтересів призвела до її відмови брати участь у роботі Ради ЄЕС до відновлення права вето Франції. Вирішення проблеми відбулося на основі Люксембурзького компромісу 1966 р., згідно з яким країни-члени здобули право накладати вето на пропозиції, що зачіпають головні національні інтереси².

¹ Договір про Європейський Союз (консолідована версія станом на 1 січня 2005 року) // ZAKON ONLINE : сайт. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/153773__595905 (дата звернення: 05.06.2024).

² The Luxembourg Compromise (January 1966) // CVCE : сайт. URL: <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/d1cfaf4d-8b5c-4334-ac1d-0438f4a0d617/a9aaa0cd-4401-45ba-867f-50e4e04cf272> (дата звернення: 05.06.2024).

Розумінню відмінностей у підходах щодо розвитку *acquis communautaire* у Франції та Німеччині сприяє спостереження дослідників, які відзначають не просто різні, а навіть протилежні підходи в цих країнах до вирішення проблем у межах сфер єдиних європейських політик, враховуючи сфери атомної енергетики, довкілля, ставлення до грошей (Мітрофанова, 2021, с. 113). Із приводу цього Президент Франції Е. Макрон у 2018 р. зазначив, що «протягом багатьох років Німеччина очікувала, що Франція втілить реформи, врешті Франція провадить реформи за важких умов, а Європа очікувала, що французько-німецький тандем прогресуватиме та висуне нові пропозиції. Віднині, на його думку, Франція та Німеччина готові до нового етапу» (Мітрофанова, 2021, с. 113). Показовою є також і безпекова сфера, яка охоплюється кластерною побудовою *acquis communautaire* та його главами (пропозиція включити до Маахстрихтської угоди створення спільної зовнішньої політики та оборони була свого часу висунута президентом Франції Ф. Міттераном та канцлером Г. Коелем). Так, наприклад, Франція та Німеччина однаковою мірою виступили проти війни в Іраку у 2002 р. І хоча донедавна вони мали дещо різні підходи до ролі та позиції НАТО в Європі, їхні позиції і щодо цього почали зближуватися внаслідок еволюції французької політики щодо НАТО з поверненням Франції у 2009 р. до військових комітетів НАТО, крім Комітету ядерного планування. І цей аспект був і лишається важливим фактором впливу на розвиток *acquis* у безпековій сфері у правових системах цих держав.

Не менш важливою закономірністю й чинником розвитку *acquis* ЄС на рівні ЄС і його подальшого розвитку на рівні Франції та Німеччини є необхідність гармонізації французько-німецької позиції з іншими членами ЄС та пошук компромісу, прийняттого для всіх. Як підтвердження цього можна навести спроби щодо розвитку *acquis* ЄС у безпековій сфері. Так, «Е. Макрон продовжує просувати ідеї реформування ЄС та посилення незалежної безпекової складової в діяльності Союзу. Утім, його проекти знаходять лише часткову підтримку й узгоджуються з імперативом співпраці європейських збройних сил з НАТО як з основною організацією трансатлантичного безпекового співробітництва» (Мітрофанова, 2021, с. 113–114).

На сучасному етапі існують загальні вимоги щодо законодавства держав – членів ЄС. У Доповіді Венеціанської комісії «Гармонізація національного законодавства з *acquis commu-*

nautaire» авторства професорки Т. Капети наголошується, що «законодавство держав-членів не може суперечити законодавству ЄС. У цьому сенсі первинне право ЄС є обмеженням для національного законодавця. Будь-яке нове законодавство, прийняте у державі – члені ЄС, незалежно від того, прийнятий у процесі транспонування норми ЄС (наприклад, Директиви) або незалежно від будь-якої вимоги права ЄС, не може суперечити Договору чи загальним принципам ЄС... право ЄС безпосередньо застосовується в правових системах держав-членів (так звана доктрина прямої дії) і погоджується як пріоритетне (так звана доктрина верховенства). Як наслідок дії цих конституційних доктрин на практиці національні правові норми, які суперечать нормам ЄС, не можуть бути застосовані органами держави, чи то національними судами, чи то адміністраціями» (п. 2.1.3. Доповіді)¹. При цьому «вторинне право охоплює всі акти, які інституції ЄС можуть прийняти на основі повноважень, переданих ЄС державами-членами та описаних в Установчих договорах. Це всі акти, перелічені в статті 288 ToFEU та всіх міжнародних угодах, які ЄС може прийняти на підставі Установчих договорів... Ці норми мають відповідати первинному праву» (п. 2.2. Доповіді)².

Франція та Німеччина як держави – члени ЄС несуть однакову відповідальність як за збереження спільної правової спадщини ЄС, так і за забезпечення повноцінного впровадження у своїх правових системах *acquis*. Водночас розвиток *acquis* ЄС у Франції та Німеччині залежить від рівня (ступеня, інтенсивності та глибини) імплементації його складових на рівні правових систем цих держав. І розкриттю цього аспекту сприяє звернення до механізмів здійснення контролю за цим процесом з боку інститутів ЄС. Відповідний моніторинг щодо здійснення державами – членами ЄС імплементації *acquis* покладений на Європейську

¹ Report of Venice Commission “Harmonisation of National Legislation with the Acquis Communautaire” by Professor Tamara Capeta. Strasbourg, 1st July 2010 CDL-UDT(2010)017. Pp. 3, 5. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-UDT\(2010\)017-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-UDT(2010)017-e) (дата звернення: 05.06.2024).

² Report of Venice Commission “Harmonisation of National Legislation with the Acquis Communautaire” by Professor Tamara Capeta. Strasbourg, 1st July 2010 CDL-UDT(2010)017. Pp. 3, 5. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-UDT\(2010\)017-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-UDT(2010)017-e) (дата звернення: 05.06.2024).

Комісію, яка вживає заходів для забезпечення своєчасної та повної реалізації директив ЄС. Спираючись на відповідні документи Європейської Комісії з цього питання, можна констатувати, що Франція більш повільно, аніж Німеччина, імплементує у свою правову систему деякі складові *acquis* ЄС, що логічно зумовлює різну швидкість у розвитку *acquis* ЄС у цих державах.

Так, 25 січня 2024 р. Європейською Комісією в листі «Комісія вживає заходів для забезпечення своєчасної та повної транспозиції європейських директив, включаючи три заходи, спрямовані на Францію» було констатовано затримку імплементації державами – членами ЄС у національні законодавства 11 директив ЄС у сферах охорони здоров'я, юстиції, клімату, внутрішнього ринку та малих і середніх підприємств, оподаткування та митного союзу, внутрішніх справ та оподаткування з огляду на вплив терміну їхньої імплементації та відсутність повідомлення про національні заходи щодо завершення цього процесу. Зокрема, було наголошено, що Франція ще не оголосила про повну транспозицію в національне законодавство трьох директив, зокрема Директиви про систему торгівлі викидами Європейського Союзу (EU ETS), створену Директивою 2003/87/ЄС, і переглянуті правила ЄС ETS, застосовні до авіаційного сектору (Директива (EU) 2023/958); Директиви (ЄС) 2021/1883 про європейську блакитну картку (яка встановлює умови в'їзду та проживання висококваліфікованих громадян третіх країн, які приїжджають жити та працювати в Європейський Союз, а її правила передбачає більш гнучкі умови вступу, посилені права та можливість легшого переїзду та роботи між країнами – членами ЄС); Директиви (ЄС) 2021/2167 про кредитні установи і споживачів кредитів (директива PNP)¹. У межах такого контролю Франція була попереджена про наявність двомісячного терміну для надання відповіді на офіційні листи Європейській Комісії з цього приводу та завершення транспозиції зазначених складових *acquis* ЄС у національне законодавство Франції, невиконання чого може

викликати прийняття Комісією рішення про надання обґрунтованих висновків.

Загалом між державами – членами ЄС та власне ЄС нерідко виникають спори щодо перебігу розвитку ними окремих *acquis* ЄС. Відповідно, і судова практика ЄС має достатній досвід щодо розгляду та вирішення таких спорів. Таким, наприклад, є Рішення Суду ЄС, винесене 15 квітня 2010 р. у справі C-64/09 за позовом за ст. 226 Договору про заснування ЄС про невиконання зобов'язань, поданим у 2009 році Європейською Комісією до Французької Республіки у зв'язку з незгодою останньої з тлумаченням Директиви 2000/53 щодо функціонування очисних закладів, якою, на думку Франції, «законодавчий орган Союзу не мав на меті зобов'язувати всі очисні заклади приймати транспортні засоби, що вийшли з експлуатації, шляхом виплати їм компенсації» (п. 43 Рішення Суду)². Нагадаємо, що питанням навколишнього середовища присвячена глава 27 *acquis* ЄС, яка нині складається з більш ніж 300 нормативно-правових актів, а основна мета ЄС у цій сфері – сприяння сталому розвитку та захисту навколишнього середовища для нинішніх і майбутніх поколінь.

Особливо цікавими у контексті тематики нашого дослідження виглядають правові позиції та висновки Суду ЄС у цій справі, покладені в основу рішення щодо транспозиції *acquis* ЄС у законодавство Франції. Так, Судом ЄС було встановлено, що «Французька Республіка вважає, що концепції “екологічно життєздатної” переробки не можна надати законодавчої ваги як юридичній» (п. 48), що «французьке законодавство запровадило суб'єктивний підхід щодо надання переваги вислову “віддати на переробку”» (п. 68), на підставі чого Суд дійшов таких висновків. По-перше, «транспозиція у французьке законодавство виразу “коли екологічно життєздатний”, використаного в статті 7(1) Директиви 2000/53, є правильною, якщо вираз “де дозволяють технічні та економічні обставини”, використаний у статті 7(2) Указу № 2003-727, можна вважати еквівалентом першому виразу» (п. 69) і що «обидва вирази в окремих випадках вимагають окремої оцінки, яка за своєю природою

¹ La Commission prend des mesures en vue d'assurer une transposition complète et en temps voulu des directives européennes, dont 3 mesures visant la France // Comission Europeenne : офіц. сайт. 25.01.2024. URL: https://france.representation.ec.europa.eu/informations/la-commission-prend-des-mesures-en-vue-dassurer-une-transposition-complete-et-en-temps-voulu-des-2024-01-25_fr (дата звернення: 05.06.2024).

² Judgment of the Court (First Chamber) of 15 April 2010. European Commission v French Republic. Failure of a Member State to fulfil obligations – Directive 2000/53/EC – Articles 5(3) and (4), 6(3) and 7(1) – Defective transposition. Case C-64/09. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-UDT\(2010\)017-e_](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-UDT(2010)017-e_) (дата звернення: 05.06.2024).

вносить елемент суб'єктивності» (п. 70). При цьому Суд зазначив, що «визнаючи, що ці дві концепції мають певні загальні аспекти, зрозуміло, що вони не є рівнозначними» (п. 74), у світлі чого Суд у резолютивній частині Рішення постановив, що «не ухваливши всіх законів і правил, необхідних для забезпечення правильної та повної транспозиції статті 2.13, статті 4(2)(а), статті 5(3) і (4)..., статті 7(1) і статті 8(3) Директиви 2000/53/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 18 вересня 2000 р. щодо закінчення терміну служби транспортних засобів, Французька Республіка не виконала своїх зобов'язань згідно з цією Директивою»¹.

Окрім відмінностей у розвитку *acquis* ЄС у Франції та Німеччині через вищезазначені аспекти, ще одним фактором, який певним чином зумовлює специфіку в розвитку *acquis* у Німеччині, можна вважати її федеративний державний устрій, що гарантує її землям як суб'єктам федерації конституційно-визначений обсяг їхньої суверенної компетенції. Участь Німеччини в ЄС дозволена ч. 1 ст. 24 Конституції ФРН, якою врегульована можливість передачі законодавчим шляхом суверенних повноважень та системи колективної безпеки федерацією міжнародним установам². Однак джерелом можливих протиріч між європейськими договорами та Конституцією ФРН, зокрема в контексті розвитку *acquis* ЄС, вважалася загроза того, що європейські інституції можуть порушити основні принципи (права людини, структуру та природу держави тощо), закріплені Конституцією ФРН та визнані пріоритетними. Утім, нормами ст. 79 Основного Закону ФРН виключена можливість будь-якої модифікації цих положень, а так само захищений суверенітет земель, адже Європейські договори ратифікуються Бундестагом і Бундесратом, що забезпечує можливість здійснення останнім тиску на федеральний уряд у європейських справах на основі права голосу при вирішенні зовнішньополітичних проблем

¹ Judgment of the Court (First Chamber) of 15 April 2010. *European Commission v French Republic. Failure of a Member State to fulfil obligations – Directive 2000/53/EC – Articles 5(3) and (4), 6(3) and 7(1) – Defective transposition. Case C-64/09*. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-UDT\(2010\)017-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-UDT(2010)017-e) (дата звернення: 05.06.2024).

² Basic Law for the Federal Republic of Germany, adopted by the Parliamentary Council on 8 May 1949 // Federal Ministry of Justice : офіц. сайт. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/englisch_gg.html (дата звернення: 05.06.2024).

та в разі спроби впливу на їх компетенцію. Це, зокрема, передбачене Угодою Ліндау 1957 р.³ між Федерацією (Бундом) і землями, у якій закріплено, що «для міжнародних договорів необхідно отримати згоду земель у сферах виключної компетенції земель створити зобов'язання з боку Федерації або землі (ст. 3 (2))», що, як наголошують дослідники проблематики складнощів імплементації міжнародного права в національну школу, виступає запорукою дотримання приписів національної конституції при рецесії права ЄС (Freier, Ulrike Thams, Wermke, 2024, p. 92).

Відмінним є процес становлення й розвитку *acquis communautaire* у Швейцарії, що в цілому зумовлено перебігом історії відносин між ЄС та цією країною, яка розкрита достатньою мірою у відповідних джерелах (Schwok, 2009; Goetschel, 2003; Levrat, Schwok, 2001). На відміну від Франції та Німеччини, Швейцарія, яка не брала участі у створенні Європейських спільнот, так і не стала членом ЄС (на швейцарському референдумі 1992 р. питання щодо приєднання до Європейського економічного простору було відхилено, і Швейцарія у 2016 р. офіційно відкликала заявку на членство в ЄС), обмежуючись статусом асоційованої держави. Загалом більшість угод про асоціацію та партнерство між ЄС та іншими країнами містять положення про зближення законодавства третіх країн з *acquis*. Як вже зазначалося, зміст поняття «*acquis*» у зовнішніх угодах ЄС змінюється залежно від цілей цих угод. Так, наприклад, «держави, що ведуть переговори про вступ до ЄС, повинні забезпечити імплементацію всього обсягу «*acquis* вступу». Держави, які здійснюють процес добровільної гармонізації національного законодавства відповідно до законодавства ЄС, повинні визначити обсяг секторального *acquis*, який потрібно імплемувати у їх національне законодавство» (Петров, 2012а, с. 68). Розуміння цієї диференціації є важливим для визначення засад, на яких відбувається розвиток *acquis* ЄС у правовій системі Швейцарії.

Економічні відносини між ЄЕС та Швейцарією з 1972 р. були врегульовані Угодою про зону вільної торгівлі між ЄЕС та Швейцарією⁴, а

³ Lindauer Abkommen. 1957 // lexexakt.de : сайт. URL: <https://www.lexexakt.de/index.php/glossar/lindauerabkommtext.php> (дата звернення: 05.06.2024).

⁴ Agreement between the European Economic Community and the Swiss Confederation : done at Brussels on this 22 of July in the year 1972. *Official Journal of the European Communities*. 1972. December

також понад 100 двосторонніми договорами в різних сферах. Як альтернатива зазначеній Угоді Швейцарії було запропоновано підписати кілька секторальних угод з ЄС, які б урегулювали найбільш важливі сфери співробітництва між сторонами. Ці угоди швейцарський учений С. Брайтенмозер розглядає як *ad hoc* форму асоціації між ЄС та Швейцарією, яка наділена змістом більш глибоким, ніж асоціація в договорах з державами Центральної та Східної Європи чи з державами Середземноморського регіону, проте менш глибоким, ніж асоціація в Угоді про ЄЕС (Петров, 2012а, с. 77). Головною метою секторальних угод між ЄС та Швейцарією, які є частиною як міжнародного публічного права, так і наднаціонального права ЄС, що «надають можливість асоційованій державі отримувати найбільші вигоди від асоціації з ЄС без формального членства у ЄС», є «взаємна лібералізація швейцарського ринку торгівлі та послуг в обмін на надання швейцарським юридичним та фізичним особам привілейованого доступу на внутрішній ринок ЄС» (Петров, 2012а, с. 79).

Авторитетний український дослідник феномена *acquis* ЄС Р. Петров (2012а) виокремлює два покоління таких секторальних угод між Швейцарією та ЄС, на підставі яких відбувся активний розвиток *acquis* ЄС у Швейцарії. До угод першого покоління входять сім угод, укладених у 2002 р. на підставі ст. 217 Договору про функціонування ЄС у сферах про наукове та технологічне співробітництво, про деякі аспекти державного замовлення, про взаємне визнання стандартів, про торгівлю сільськогосподарською продукцією, про повітряний транспорт, про перевезення товарів та людей автомобільним і залізничним транспортом та про свободу пересування людей. До цих угод з ініціативи ЄС було застосовано особливі умови припинення їх дії (так звані *guillotine clause*): якщо хоча б одна із секторальних угод між ЄС та Швейцарією не буде виконана або припинить свою дію, то решта секторальних угод автоматично втрачають юридичну силу з метою не дозволити Швейцарії виконувати лише ті секторальні угоди, що є вигідними для неї, та сприяти транспозиції якомога більшого обсягу *acquis communautaire* у правову систему Швейцарії.

Секторальні угоди другого покоління були підписані в жовтні 2004 р. та стосувалися

сфер торгівлі товарами, переробки сільськогосподарської продукції, охорони навколишнього середовища, статистики, боротьби з економічною злочинністю, уникнення подвійного оподаткування пенсій колишніх службовців інститутів ЄС, оподаткування депозитних вкладів, імплементації Шенгенських та Дублінських конвенцій, співробітництва у сфері наукових досліджень, медіа. На відміну від угод першого покоління, ці угоди не містять *guillotine clause*, що пояснюють як поглибленням співробітництва між ЄС та Швейцарією у сферах взаємного інтересу, так і взаємовигідним та компромісним характером цих угод (Петров, 2012а, с. 77–79). З огляду на це Р. Петров (2012а, с. 79–81) зробив висновок, що Швейцарія отримала можливість імплементувати релевантний *acquis communautaire* з певними винятками (так, після приєднання до Шенгенських конвенцій країна зберегла право своїх банків на конфіденційність інформації щодо ухилення їхніх клієнтів від сплати національних податків), а щодо окремих секторальних угод взяла на себе зобов'язання імплементувати весь обсяг релевантного *acquis*, що був прийнятий не лише до, а й після підписання цієї угоди. Релевантний *acquis* включає також будь-які положення секторальних угод, які еквівалентні чи ідентичні *acquis* ЄС. Як зазначив із цього приводу С. Брайтенмозер (2003, рр. 1145–1146), згідно з рішеннями Суду ЄС та швейцарських судів положення секторальних угод між ЄС та Швейцарією мають пряму дію у правових системах ЄС та Швейцарії лише за умови, що ці положення є чіткими та зрозумілими й містять права та зобов'язання.

Специфіку політико-правового механізму сприйняття *acquis* ЄС Швейцарією як асоційованою державою, що відрізняється процесом розвитку *acquis* від Франції та Німеччини як держав – членів ЄС, можна проілюструвати на прикладі становлення *acquis* Шенгену. Щодо Франції та Німеччини, то ними разом із п'ятьма іншими європейськими державами в 1985 р. була підписана Шенгенська угода (Договір про скасування паспортного митного контролю між країнами Європейського Союзу), згідно з якою ці країни погодилися поступово скасовувати контроль на спільних кордонах і запроваджувати свободу пересування для всіх громадян країн ЄС, які підписали цю угоду, інших держав-членів та громадян третіх країн. Ними ж у 1990 р. була підписана Шенгенська конвенція, в якій викладено заходи та гарантії щодо запровадження свободи пересування на доповнення відповідних внутрішніх заходів. Вищезазначені Договір і Конвенція разом із

31. L 300. Pp. 191–282 // EUR-Lex : сайт. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A21972A0722%2803%29> (дата звернення: 07.06.2024).

деклараціями та рішеннями, ухваленими Шенгенською виконавчою радою, утворили так званій Шенгенський доробок, який Протоколом до Амстердамського договору (1997) внесений у договори ЄС, тобто став складовою *acquis* ЄС з усіма процедурними правилами прийняття спільних рішень у цій сфері.

Щодо Швейцарії, то між нею та ЄС у 2004 р. була укладена угода про асоціацію з імплементацією, застосуванням і розвитком *acquis* Шенгену, якою було створено Спільний комітет за участю представників уряду Швейцарії та інших асоційованих держав, Ради ЄС та Комісії Європейських Співтовариств. Участь у Спільному комітеті дає асоційованим державам можливість своєчасно порушувати будь-які питання щодо розвитку *acquis* Шенгенської зони, які мають бути прийняті та впроваджені ними. Після обговорення у Спільному комітеті заходи, вжиті для розвитку Шенгенського *acquis*, ухвалюються Радою ЄС та Європейським Парламентом відповідно до процедури прийняття рішень, передбаченої Договорами щодо утворення ЄС. Таким чином, як наголошує Комісія Європейських Співтовариств у Пропозиції щодо рішення Ради щодо участі у роботі комітетів, що допомагають Європейській Комісії при здійсненні своїх виконавчих повноважень у сфері імплементації, застосування та розвитку Шенгенського *acquis*, асоційовані держави беруть участь у процесі розвитку, але не в процесі прийняття рішень¹.

Крім того, відмінність у процесі розвитку *acquis* ЄС між Францією і Німеччиною, з одного боку, та Швейцарією – з другого, проявляється насамперед через механізм та наслідки імплементації нового *acquis* ЄС. Так, на відміну від Угоди про Європейський економічний простір (далі – ЄЕП) 1992 р., у секторальних угодах між ЄС та Швейцарією не передбачена можливість імплементації нового *acquis communautaire* за допомогою процедури гомогенності. Це пояснюється різницею в обсязі компетенції Спільного комітету ЄЕП та Спільного комітету ЄС та Швейцарії: на відміну від компетенції першого, Спільний комітет ЄС та Швейцарії може прийняти рішення про імплементацію нового релевантного *acquis communautaire* виключно шляхом одностайного узгодження (що, наприклад, передбачено нормами ст. 6 Угоди між ЄС та Швейцарією про повітряний транс-

порт і ст. 14 Угоди між ЄС та Швейцарією про вільне пересування людей) (Петров, 2012а, с. 80). Так само, С. Брайтенмозер (2003, р. 1164) зазначає, що оскільки нова судова практика Суду ЄС не є обов'язковою для Швейцарії та просто може бути взята до уваги Швейцарією, Спільний комітет ЄС та Швейцарії повинен втілити важливе та відповідальне завдання добору таких елементів *acquis communautaire*, які категорично необхідні для належного функціонування секторальних угод. Водночас спільним у розвитку *acquis* у Франції та Німеччині (згідно з Угодою про ЄЕП) та секторальними угодами між ЄС та Швейцарією є те, що подібно до додатків до Угоди про ЄЕП, додатки до секторальних угод між ЄС та Швейцарією складені таким чином, щоб зберегти ієрархію елементів *acquis communautaire*, які повинні бути застосовані Швейцарією: обов'язкові норми *acquis communautaire* містяться в розділі «застосовувані акти», його м'які норми – у розділах «рекомендовані акти» (Петров, 2012а, с. 80).

На останок зазначимо, що головною метою ЄЕС, як зазначено в преамбулі Договору про ЄЕС, було «збереження миру і свободи та закладання основи все більш тісного союзу між народами Європи». Збалансоване економічне зростання у світлі ст. 2 оригінального тексту Римського договору 1957 р. мало бути досягнуто за допомогою створення митного союзу з єдиним зовнішнім тарифом, загальної політики для сільського господарства, транспорту та торгівлі, включаючи стандартизацію та розширення ЄС на решту Європи. При цьому з огляду на розуміння вразливості бідного населення перед комуністичною ідеологією на рівні ЄЕП було поставлено мету щодо зростання добробуту населення в усіх державах – її членах, а Європейський соціальний фонд був реалізований на користь працівників, які втратили роботу. Таким чином, концептуальну основу ЄЕС становили ідеї лібералізму і вільного ринку, з одного боку, та соціальноорієнтованої економіки – з другого. У Франції, Німеччині та Швейцарії це відобразилося здійсненням реформ на основі моделі соціально-орієнтованої ринкової економіки (Жук, 2023; Малуґа, 2019). Таким чином, подальший розвиток *acquis communautaire* у цих трьох країнах відбувався на фундаменті, концептуальною основою якого було поєднання цінностей ринкової лібералізму та соціального забезпечення, що і є тим найбільшим спільним, що об'єднує процес розвитку *acquis* у Франції, Німеччині та Швейцарії.

ВИСНОВКИ. Становлення *acquis communautaire* відбувалося в процесі створення за

¹ Commission des Communautés Europeennes. 2009/0606 final/30.10.2009 // eur-lex : сайт. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52009PC0606> (дата звернення: 06.06.2024).

участю Франції та Німеччини Європейських спільнот у 1950-х рр. на основі поєднання ліберально-ринкових та загальносоціальних цінностей, а його розвиток – у процесі напрацювання засад механізму ухвалення спільної європейської політики.

Основними закономірностями становлення та розвитку *acquis communautaire* у Франції, Німеччині й Швейцарії є, з одного боку, узгодження суперечностей та знаходження компромісного рішення між Францією та Німеччиною в усіх сферах спільної європейської політики, а з другого – необхідність гармонізації їхньої позиції з іншими членами ЄС та пошук компромісу, прийняттого для всіх.

Подібності між становленням і розвитком *acquis communautaire* у Франції та Німеччині пояснюються їхньою однаковою участю в утворенні Європейських Співтовариств та формуванні засад *acquis*, його однаковою правовою джерельною базою, однаковим правовим статусом в ЄС та співучастю в процесі розвитку *acquis communautaire*, а відмінності – різницею мотивів та цілей цих держав в окресленому процесі, їхніх позицій в окремих сферах спільної європейської політики та їхньої юридико-процедурної активності щодо імплементації *acquis* у свої національні законодавства,

федеративною формою державного устрою Німеччини.

Специфіка у становленні та розвитку *acquis* ЄС у Швейцарії зумовлена її статусом асоційованої держави ЄС (у формі *ad hoc* асоціації з ЄС), який передбачає можливість імплементації нею релевантного *acquis* ЄС з певними винятками на основі секторальних угод між нею та ЄС.

Відмінності у становленні та розвитку *acquis* між Францією та Німеччиною, з одного боку, та Швейцарією – з другого, розкриваються через механізм та наслідки імплементації нового *acquis* ЄС: Швейцарія як асоційована держава бере участь у процесі розвитку, але не в процесі прийняття рішень, як на те мають право країни – члени ЄС.

Спільним у розвитку *acquis* ЄС для всіх цих країн є поєднання ринково-ліберальних та загальносоціальних цінностей та реалізація в цих державах моделі соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Перспективним напрямом подальшого наукового розвитку цієї проблематики вбачається здійснення порівняльно-правового аналізу розвитку *acquis communautaire* в обраних країнах за критеріями окремих сфер спільної європейської політики, відображених у 35 главах *acquis*.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Дір І. Ю. Основні характеристики «Acquis communautaire» Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. № 78, т. 2. С. 348–355. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.56>.
2. Жук Н. А. Концептуалізація повоєнної держави: економіко-теоретичні, політико-правові та концептні засади реконструкції ФРН у «нульові роки». *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2023. Вип. 46. С. 80–102.
3. Кондратюк С. Європейська політика об'єднаної Німеччини. Київ : Профі, 2008. 264 с.
4. Малюга Л. Ю. Теоретико-правові основи адаптації соціального законодавства України до законодавства Європейського Союзу : монографія. Херсон : Гельветика, 2019. 406 с.
5. Мітрофанова О. О. Досвід та особливості узгодження суперечностей між Німеччиною та Францією. *Проблеми всесвітньої історії*. 2021. № 3 (15). С. 106–124. DOI: <http://doi.org/10.46869/2707-6776-2021-15-5>.
6. Петров Р. А. «Acquis вступу» як складова феномену права Європейського Союзу. *Європейське право*. 2012б. № 1. С. 54–66.
7. Петров Р. А. Транспозиція «acquis» Європейського Союзу у правові системи третіх країн : монографія. Київ : Істина, 2012а. 384 с.
8. Право Європейського Союзу : підручник / Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, П. Ван Елсувеге та ін. ; за ред. Р. А. Петрова. Вид 9-те, змін. і допов. Харків : Право, 2019. 442 с.
9. Трихліб К. О. Зміст та обсяг *acquis communautaire* // Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 8 черв. 2018 р.) / за ред. проф. Р. С. Мельника. Київ : Гельветика, 2018. С. 84–87.
10. Breitenmoser S. Sectoral Agreements Between the EC and Switzerland: Contents and Context. *Common Market Law Review*. 2003. Vol. 40, Iss. 5. Pp. 1137–1186. <https://doi.org/10.54648/cola2003051>.
11. Fjestul J. C. The evolution of European Union law: A new data set on the Acquis communautaire. *European Union Politics*. 2019. No. 4. Pp. 670–691. DOI: <https://doi.org/10.1177/1465116519842947>.
12. Freier R., Ulrike Thams U., Wermke W. Juridification and regulative failures. The complicated implementation of international law into national schools. *Journal of Education Policy*. 2024. Vol. 39, No. 1. Pp. 83–104. DOI: <https://doi.org/10.1080/02680939.2023.2217664>.

13. Goetschel L. Switzerland and European Integration: Change through Distance. *European Foreign Affairs Review*. 2003. Vol. 8. Pp. 313–330.

14. Levrat N., Schwok R. Switzerland's Relations with the EU after the Adoption of the Seven Bilateral Agreements. *European Foreign Affairs Review*. 2001. Vol. 6, Iss. 3. Pp. 335–354. DOI: <http://doi.org/10.54648/383251>.

15. Schwok, R. Switzerland-European Union. An Impossible Membership? / translated from French by L. Godin-Roger. Brussels : P.I.E-Peter Lang, 2009. 155 p.

Надійшла до редакції: 07.06.2024

Прийнята до опублікування: 17.09.2024

REFERENCES

1. Breitenmoser, S. (2003). Sectoral Agreements Between the EC and Switzerland: Contents and Context. *Common Market Law Review*, 40(5), 1137–1186. <https://doi.org/10.54648/cola2003051/>

2. Dir, I. Yu. (2023). Main characteristics of the «Acquis communautaire» of the European Union. *Uzhhorod National University Herald. Series: Law*, 78(2), 348–355. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.56>.

3. Fjestul, J. C. (2019). The evolution of European Union law: A new data set on the Acquis communautaire. *European Union Politics*, 4, 670–691. <https://doi.org/10.1177/1465116519842947>.

4. Freier, R., Ulrike Thams, U., & Wermke, W. (2024). Juridification and regulative failures. The complicated implementation of international law into national schools. *Journal of Education Policy*, 39(1), 83–104. <https://doi.org/10.1080/02680939.2023.2217664>.

5. Goetschel, L. (2003). Switzerland and European Integration: Change through Distance. *European Foreign Affairs Review*, 8, 313–330.

6. Kondratiuk, S. (2008). *European policy of united Germany*. Profi.

7. Levrat, N., & Schwok, R. (2001). Switzerland's Relations with the EU after the Adoption of the Seven Bilateral Agreements. *European Foreign Affairs Review*, 6(3), 335–354. <http://doi.org/10.54648/383251>.

8. Maliuha, L. Yu. (2019). *Theoretical and legal bases of adaptation of the social legislation of Ukraine to the legislation of the European Union*. Helvetyka.

9. Mitrofanova, O. O. (2021). Experience and Peculiarities of Reconciliation of Contradictions between Germany and France. *Problems of World History*, 3(15), 106–124. <http://doi.org/10.46869/2707-6776-2021-15-5>.

10. Petrov, R. A. (2012a). *Transposition of the “acquis” of the European Union into the legal systems of third countries*. Truth.

11. Petrov, R. A. (2012b). “Accession acquis” as a component of the phenomenon of European Union law. *European Law*, 1, 54–66.

12. Petrov, R. A., Vakulenko, A. O., Van Elsuvehe P. et al. (2019). *Law of the European Union* (R. A. Petrov, Ed.). Right.

13. Schwok, R. (2009). *Switzerland-European Union. An Impossible Membership?* (L. Godin-Roger, Trans.). P.I.E-Peter Lang.

14. Trykhlil, K. O. (2018, June 8). *Content and scope of the acquis communautaire* [Conference presentation abstract]. International Scientific and Practical Conference “Theory and practice of adapting Ukrainian legislation to EU legislation”, Kyiv, Ukraine.

15. Zhuk, N. A. (2023). Conceptualization of the post-war state: economic-theoretical, political-legal and conceptual foundations of the reconstruction of the Federal Republic of Germany in the “zero years”. *State Construction and Local Self-Government*, 46, 80–102.

Received the editorial office: 7 June 2024

Accepted for publication: 17 September 2024

NATALIIA OLEHIVNA RASTORHUIEVA,

Kharkiv National University of Internal Affairs;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1234-2767>,

e-mail: natalina.r@i.ua

FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE ACQUIS COMMUNAUTAIRE

IN FRANCE, GERMANY AND SWITZERLAND: A COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS

The article is devoted to the comparative legal analysis of the formation and development of the *acquis communautaire* in France, Germany and Switzerland with a view to identifying similarities and differences in the formation and development of the *acquis communautaire* in

countries with different legal status in the European Union. The analysis was carried out using comparative legal, formal legal, dialectical, historical and legal, hermeneutical and other methods, as well as the principles of determinism, pluralism of opinions and complexity of knowledge. On the basis of and through the disclosure of the concept of “*acquis communautaire*”, the diversity of its understanding within different approaches and the nature of this phenomenon, as well as the study of the formation of the *acquis communautaire* specifics, it is established that this process took place in the course of formation of the European Communities in the 1950s with the participation of France and Germany on the basis of a combination of liberal market and general social values, and its development took place during the elaboration of the foundations of the mechanism for adoption of a common European policy.

It is found that the patterns of formation and development of the *acquis communautaire* in France, Germany and Switzerland are overcoming contradictions and searching for compromises between France and Germany in all areas of common European policy and the need to coordinate their position with other members of the European Union.

Furthermore, the similarity of these processes in France and Germany is rooted in their participation in the creation and development of the European Communities, in the formation of the *acquis* and its identical legal sources, and the difference lies in the motives and objectives of these States, their positions in certain areas of common European policy and procedural activities related to the implementation of the *acquis* into national legislation.

At the same time, the article reveals that the specifics of formation and development of the European Union *acquis* in Switzerland are determined by its status as an associated country in the Union, which provides for the possibility of implementing the relevant *acquis* with certain exceptions on the basis of sectoral agreements between it and the European Union. The difference in the formation and development of the *acquis* between France and Germany, as well as Switzerland, is manifested in the mechanism and consequences of the implementation of the new *acquis*: Switzerland participates in the development process, but not in decision-making.

Finally, it is noted that the common feature of the development of the EU *acquis* for all these countries is a combination of market-liberal and general social values and the introduction of a socially oriented market economy model.

Key words: *acquis communautaire, treaty, EU member state, associated state, sectoral agreements.*

Цитування (ДСТУ 8302:2015): Расторгуєва Н. О. Становлення та розвиток *acquis communautaire* у Франції, Німеччині та Швейцарії: порівняльно-правовий аналіз. *Право і безпека*. 2024. № 3 (94). С. 97–108. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2024.3.09>.

Citation (APA): Rastorhuieva, N. O. (2024). Formation and development of the *Acquis Communautaire* in France, Germany and Switzerland: A comparative legal analysis. *Law and Safety*, 3(94), 97–108. <https://doi.org/10.32631/pb.2024.3.09>.